

Universiteit
Leiden
The Netherlands

**Postzegels als miniaturen van de
Nederlandse(sport)ziel: een vergelijking
van de lokale postdiensten en van de
PTT/TPG**

Dietz, A.J.

Citation

Dietz, A. J. (2006). Postzegels als miniaturen van de Nederlandse(sport)ziel: een vergelijking van de lokale postdiensten en van de PTT/TPG. *Studiegroep Particuliere Postbezorging*, 27(4), 34-36. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/15504>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License:

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/15504>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Postzegels als miniaturen van de Nederlandse (sport)ziel: een vergelijking van de lokale postdiensten en van de PTT/TPG¹

De sporthype van de afgelopen zomer is weer voorbij, vooral rondom het wereldkampioenschap voetbal. Dat die hype dit keer erg intensief was bleek ook uit het uitgiftebeleid van postzegels. In Nederland werden maar liefst 21 verschillende voetballers vereeuwigd en TPG had bovendien de primeur dat iedereen zijn of haar favoriete speler kon toevoegen aan de serie: allemaal in het overheersende oranje van die weken. Postzegels kunnen worden gezien als miniaturen van de nationale ziel en postadministraties als bespelers van die ziel. Elders heb ik dit voor het totale postzegelbeleid van Nederland en Duitsland aangetoond (maar zonder aandacht voor de stadspostdiensten)ⁱⁱ. In deze bijdrage wil ik stilstaan bij de sport en bij voetbal en wil ik eens kijken of er verschil is tussen het uitgiftebeleid van de PTT/TPG in de loop van de tijd en van de stadspostdiensten.

Sport en voetbal op postzegels: de PTT/TPG uitgiffen

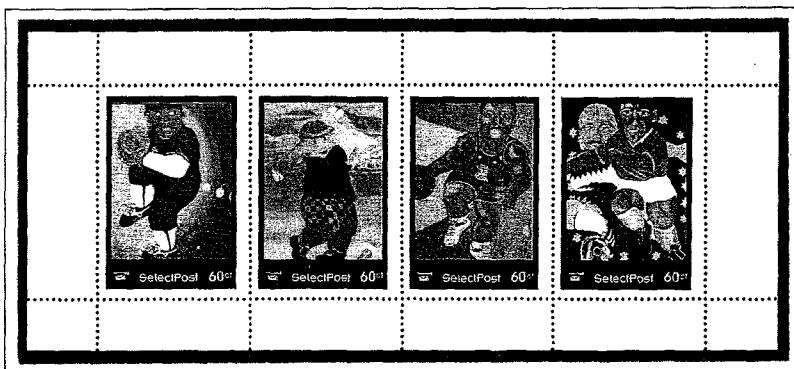
De Nederlandse staatspost en haar geprivatiseerde opvolgers gaven tot nu toe ongeveer 2600 verschillende postzegels uit. Daarvan waren er 83 aan sport gewijd; drie procent van het totaal. Voetbal is in Nederland veruit de populairste sport als het om de postzegelbeelden gaat met maar liefst 31 zegels; meer dan eenderde. Schaatsen komt op de tweede plaats (zes), gevolgd door hardlopen (vijf) en hockey en roeien (elk vier). De eerste postzegelserie met sportbeelden werd in 1928 uitgegeven, het jaar van de Olympische Spelen in Amsterdam. Daar zat ook al meteen een (anonieme) voetballer bij als derde in een reeks van acht legendarische sportzegels. Voetballiefhebbers moesten tot het wereldkampioenschap van 1974 in Duitsland wachten voordat er opnieuw aandacht kwam voor hun sport. Net als bij de twee volgende keren (1979: 100 jaar voetbalsport en 1989: 100 jaar KNVB) werden heel neutrale beelden gekozen, een voetbal op gras, een voetbal met een paar benen en een gestileerd jongetje met een voetbal. Pas in 1994 is voor het eerst de oranjegekte zichtbaar met spelers in oranjetenue voor een oranje menzensee en verder Amerikaanse symboliek ter gelegenheid van het wereldkampioenschap voetbal in de VS. Bij het Europese voetbalkampioenschap in Engeland in 1996 wordt voor een beeld van het Wembleystadion gekozen en in 1998 is er zomaar tussendoor een voetbalkarikatuur te zien getekend naar de FC Knudde. In 1999 is Oranje weer helemaal terug en wordt het winnen van het Europese kampioenschap in 1988 als een van de tien belangrijkste gebeurtenissen geportretteerd van de 20^e eeuw, met voor het eerst herkenbare voetballers in beeld, Ruud Gullit en Marco van Basten. In 2000 volgt dan een tweetal oranje zegels ter gelegenheid van het Europese kampioenschap in Nederland en België. En nu dus de oranje extravaganza.

De Nederlandse stads- en streekposten

De vele lokale postdiensten die in Nederland - afgezien van een paar voorlopers - na 1969 hebben gefunctioneerd zijn al eerder dan de PTT actief met beelden van herkenbare voetballers. Naast schaken, schaatsen en atletiek is vooral het voetbal ook bij de streek- en stadspostdiensten een populair onderwerp op hun postzegels: van de 356 bij mij bekende sportpostzegels van deze lokale postdiensten zijn er maar liefst 120 aan het voetbal gewijd: een derde van alle sportpostzegels. In 1970 viert de Stadspost Apeldoorn dat Feyenoord winnaar van de Europacup is geworden (met foto's van o.a. Rinus Israel en

Ove Kindvall) en later ook van de 'Worldcup' (de Europa-Zuid Amerika beker) en het jaar erop gebeurt datzelfde met Ajax. De Stadspost Wong uit Amsterdam geeft in 1971 ook een serie uit van Ajax, met zegels waarop Johan Crujff en Piet Keizer staan (en het jaar erop met Ajax als World Cup winnaar). In 1974 geven de stadsposten van Apeldoorn en van Leiden een serie uit ter gelegenheid van het wereldkampioenschap en in 1978 doet Uithuizen dat met een tekening van de lokale held Dick Nanninga. In 1988 viert de Stadspost van Bergen op Zoom het winnen van het EK. In 1992 geeft Stadspost Den Haag zegels uit ter gelegenheid van het EK. In 1994 komt Marc Overmars op een zegel van de Stadspost van Epe voor en geeft de postdienst van Zaanstad zegels uit met de vlaggen van alle deelnemende landen aan het WK, waaronder Nederland. Bij het EK in 2000 pakken de stadspostdiensten van Almere, Den Helder, Purmerend en Zaanstad flink uit met vlaggen van de deelnemers en een aantal stadions, waaronder de Kuip in Rotterdam en de Arena in Amsterdam. Ook de teleurstellingen komen in beeld. Streekpost Pannekoek uit Nieuwleusen geeft na het EK voetbal in 2000 een velletje van tien zegels uit die gedenken dat Nederland 'kampioen strafschoppen missen' is geworden. Stadsposten geven af en toe ook aandacht aan het clubvoetbal in hun eigen plaats (Apeldoorn: Redt het betaalde voetbal, 1970; Utrecht met de FC Utrecht in hetzelfde jaar en Vianen met aandacht voor hun club in 1971; Epe in 1992 met de promotie naar de hoofdklasse en Staphorst met de promotie naar de 1^e klasse in 2001). Op sportgebied bieden de lokale postdiensten ook verder uitkomst als het gaat om het voeden van het lokale sentiment: met de elfstedentochten in Friesland, de wandelvierdaagse in Nijmegen, de schaakfestijnen in Beverwijk, Delft en Oss, de marathon van Rotterdam en het honkbal in Haarlem. Friese postdiensten dragen de Friese trots vele malen uit op sportgebied, zoals die van Leeuwarden met zogenaamde Friese sporten (reedriden, fierlejeppen, keatsen en silen).

Postzegels zijn inderdaad te zien als miniaturen van de nationale ziel, zeker in een tijd van massacommunicatie. Daarbij lopen de culturele, economische en politieke aspecten van die ziel nogal eens door elkaar heen. En zowel bij de PTT/TPG als bij de stads- en regiopostdiensten is voetbal een icoon van nationale identiteit geworden, een belangrijk bindmiddel, maar als het even tegenzit ook de voedster van veel ongenoegen. Nu maar afwachten wat de Streekpost Pannekoek uit Nieuwleusen dit keer in petto heeft!

Een overzicht in cijfers

Sport	Ned.	Ned. Stads
Balsport	42	134
- voetbal	31	120
- hockey	4	2
Atletiek	11	50
- hardlopen	5	4
- turnen	-	3
Vecht/Mil sport	4	24
- paardensport	2	5
Wielersport	2	21
- wielrennen	2	7
Watersport	8	16
- zwemmen	1	2
- roeien	4	2
Wintersport	6	29
- schaatsen	6	26
- skieën	-	1
Overige	6	77
- schaken	3	70
Algemeen	4	5
Totaal	83	356

Ned = Nederland (PIT + TPG); Ned Stads = Nederlandse stads en streekpostdiensten.

ⁱ Ton Dietz, hoogleraar sociale geografie aan de Universiteit van Amsterdam; a.j.dietz@uva.nl

ⁱⁱ In een artikel voor het vakblad van geografen, *Geografie* (januari 2006 - Jrg 15 nr 1 - pp. 12-17, zie www.geografie.nl) en in een gewijzigde versie in *Filatelie* (September 2006), terwijl het blad voor verzamelaars van TPG, *Collect*, onlangs aandacht besteedde aan 'Nederland-Duitsland op postzegels'.

